

Nordisk Ministerråds samarbeidsprogram med Arktis

Handlingsplan 2004

Nordisk Ministerråds samarbeidsprogram med Arktis

Handlingsplan 2004

ANP 2004:730

Nordisk Ministerråds samarbeidsprogram med Arktis Handlingsplan 2004

ANP 2004:730

© Nordisk Ministerråd, København 2004

Tryk: Ekspresen Tryk & Kopicenter

Oplag: 300

Trykt på miljøvenligt papir som opfylder kravene i den nordiske miljøsvanemærkeordning.
Sælges gennem Nordisk Ministerråds salgsagenter, se listen på sidste side.

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Telefon (+45) 3396 0200
Telefax (+45) 3396 0202

Nordisk Råd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Telefon (+45) 3396 0400
Telefax (+45) 3311 1870

www.norden.org

Nordisk Ministerråd

blev oprettet i 1971 som samarbejdsorgan mellem de nordiske landes regeringer. Ministerrådet fremlægger forslag til Nordisk Råds sessioner, viderefører rådets rekommandationer, rapporterer til Nordisk Råd om samarbejdets resultater og leder arbejdet inden for de forskellige emneområder. Samarbejdet koordineres af samarbejdsministrene, der er udpeget af det enkelte lands regering. Ministerrådet træder sammen i forskellige sammensætninger - afhængigt af hvilke spørgsmål, der skal behandles.

Nordisk Råd

blev oprettet i 1952 som et samarbejdsorgan mellem de folkevalgte forsamlinger og regeringer i Danmark, Island, Norge og Sverige. Finland indtrådte i 1955. Færøernes, Grønlands og Ålands delegationer indgår i henholdsvis Danmarks Riges og Finlands delegationer. Rådet består af 87 medlemmer. Nordisk Råd er initiativtagende og rådgivende og har kontrollerende opgaver i det nordiske samarbejde. Nordisk Råds organer er plenarforsamlingen, præsidiet og udvalgene.

NORDISK MINISTERRÅDS SAMARBEIDSPROGRAM MED ARKTIS -

HANDLINGSPLAN 2004

Samarbeidsprogrammet for Nordisk Ministerråds aktiviteter i Arktis gjelder inntil det revideres i 2005. De årlige handlingsplaner er således et uttrykk for de arktiske prosjektaktiviteter som finansieres over denne budsjettposten.

Hovedprioriteringene i samarbeidsprogrammet er søkt ivaretatt i valget av nye prosjekt blant årets søknader:

- Prosjektvirksomheten skal konsentreres om større, politisk relevante prosjekt.
- Det er ønskelig med en bedre forankring av innsatsene i samsvar med mottagernes egne behov.
- Informasjon om Nordisk Ministerråds virksomhet i Arktis skal effektiviseres og gjøres bedre tilgjengelig, bl.a. ved bedre web-sider.
- For å sikre koordinering og minimere overlappingen med bilaterale innsatser og andre innsatser, er det etablert en sakkyndig komité bestående av de nordiske senior arctic officials.

Nordisk Ministerråd har utredet muligheten for samarbeid med andre internasjonale organisasjoner, og den arktiske sakkunnigkomitéen har påpekt at det bør kunne la seg gjøre i større grad å realisere målsettingen om å delfinansiere prosjekt i samarbeid med Nordvest Russland og EUs 2.handlingsplan for den Nordlige Dimensjon (NDAPII).

Det har vist seg at det hersker en viss mangel på arktiske prosjekt som er initiert og forankret i Norden. En stor andel av den virksomheten som finansieres er således aktiviteter fremmet via Arktisk Råd, og dettes underliggende ledd.

I 2004 er budsjettet øket til TDKK 5.370 (etter prisregulering og tilføring av ekstrabevilgning), hvilket er en positiv utvikling fra 2001 da budsjettet var på kun TDKK 2.694. Beløpet blir imidlertid betegnet som beskjedent av sakkunnigkomitéen, som påpeker at i og med at det nordiske arktiske forskningsprogrammet (NARP) ble avsluttet i 2003, i henhold til planen, er den årlige allokeringen til arktiske aktiviteter de facto redusert. Den arktiske sakkunnigkomitéen beklaget nedleggelsen av NARP og anbefalte at det i 2004 reserveres TDKK 300 til ivaretagelse av de forskernettverk som er bygget opp. Forslaget ble fremmet under forutsetning av at det knyttes kontakt til etablerte nordiske forskningsinstitusjoner som beskjeftiger seg med arktisk forskning, som f.eks: Dansk Polarcenter, Norsk Polarinstitutt, Svenska Polarforskningssekretariatet, Havsforskningsinstituttet i Helsingfors, og Arctic Centre, University of Lapland.

En stor del av budsjettet er bundet opp i langsiktige, flerårige prosjekt. Det kom inn elleve nye søknader til en samlet verdi av TDKK 5.038. Av disse søknadene ble fem avvist, mens seks nye prosjekt ble finansiert. De midler som sto til rådighet for nye prosjekter representerte kun ca. 11 % av det samlede budsjett, eller nærmere TDKK 563. Grunnet de beskjedne midlene som var tilgjengelig, er det de færreste av de nye prosjektene som har fått innvilget søknadssummen i sin helhet og det er derfor også foretatt enkelte reduserte tildelinger i pågående, flerårige prosjekt.

Dette er 3. året hvor det benyttes en årlig søknadsfrist til hele programmet. Dette har medført at man i større grad enn tidligere får utnyttet de allokerte midler hvert år, og færre midler videreføres

til neste år som ubenyttede. I valg av nye prosjekt har man søkt å imøtekomme prioriteringene i Rammeprogrammet, samt den arktiske sakkyndigkomitéens synspunkter.

Barrow-deklarasjonen fra Arktisk Råds møte i oktober 2000, påla de arktiske landene å samarbeide for å koordinere behandlingen i ulike internasjonale fora av relevante spørsmål vedrørende miljø og bærekraftig utvikling i Arktis. I Inari-deklarasjonen fra oktober 2002 konstateres det at samarbeidet mellom bl.a. Nordisk Ministerråd, Barentsrådet, Østersjørådet og Northern Forum er forbedret og at man ønsker at dette samarbeidet fortsetter, for å fremme synergieffekten og unngå duplisering av innsatsene.

I samarbeidsprogrammet vises det bl.a. til muligheten for samfinansiering av prosjekt. Nordisk Ministerråd vil i samarbeid med Arktisk Råd søke å komme frem til synergier som kan utløse også EUs medfinansiering av prosjekt under den Nordlige Dimensjon.

Det arktiske samarbeidsprogrammet angir følgende prioriteringer:

Urbefolkningene – dvs. beskrivelse og informasjon om deres levevilkår og inntektsmuligheter, samt kompetanseoppbygging og avskaffelse av hindre for produksjon av tradisjonelle arktiske produkter. Generell næringsutvikling og inntektsmuligheter i de tynt befolkede områdene.

I 2004 finansieres et prosjekt som bygger på fjorårets reinsdyrprosjekt, "A familybased reindeer economy and sustainable reindeer husbandry" samt Grønlands statistikk "Levevilkårsundersøkelse" som har pågått i mange år, og hvor Nordisk Ministerråd en av flere finansieringskilder.

Velferd i Arktis, spesielt helsefremmende beslutninger og nye måter å organisere helsevesenet på, bl.a. ved bruk av telemedisin, samt nettverksbygging mellom kvinnelige forskere og mellom forskjellige kvinneorganisasjoner. I 2004 innvilges det videre finansiering av 4 pågående prosjekt: "Developing a journal of Circumpolar Health" som er planlagt ut år 2005, samt "Arctic Human Development Report"; "Teach the teachers" og "Vurdering av effekter som kan tilskrives endringer i klima og UV" Alle tre utgår i løpet av 2004

Bærekraftig utvikling i de arktiske områdene, med utgangspunkt i rapporten "Ny kurs for Norden". Heri inngår bl.a. handlingsplanen for natur- og miljøvern i Arktis, biologisk mangfold, økoturisme m.m. I 2004 finansieres en videreføring av Handlingsplanen for natur- og kulturmiljø med 2 delprosjekt: "Naturveiledere i Arktis" og "Integrering av miljøhensyn i forskning og undervisning"

I valg av nye prosjekt som innvilges finansiering i 2004 har man søkt å komme frem til et program som ivaretar samtlige av disse prioriteringene. Hovedvekten av de nye søknadene må dog sies å falle inn under Bærekraftig utvikling, da det i stor grad dreier seg om miljøspørsmål.

Nordisk Ministerråds internasjonale virksomhet omfatter foruten det Arktiske samarbeidet også Nærområdesamarbeidet med naboland i øst, medvirkning til EUs Nordlige Dimensjon og samarbeid med Vest-Norden. Dette er samarbeidsområder som til dels overlapper hverandre, f.eks. i form av den Nordlige Dimensjons "Arktiske Vindu". Nordisk Ministerråd vil i de kommende år etterstrebe en forbedret politisk relevans av det nordiske samarbeid som finnes eller tilrettelegges med Vest-Norden og med Vest-Nordens naboer.

København, 10. desember 2003

Nordisk Ministerråds Arktiske samarbeidsprogram vedtatt 12.juni 2002

1 Bakgrund

Nordiska Ministerrådets Arktiske samarbeidsprogram härstammar från 1996 och baserar sig på Ministerrådsförslaget B 157/m från 1995.

På grund av bl.a. konsolideringen av det Arktiske samarbeidet ved Arktisk Råd, som grundades år 1996, samt på grund av att Ministerrådet antogs till permanent observatør ved Arktisk Råd i oktober 2000 har en revidering av Ministerrådets arktiske arbeidsprogram blivit nødvendig. Dette har redan tidligere konstaterats i rapporten Nærmere Norden samt i det Ministerrådsforslag till reviderad strategi for samarbeide med nærområdene, som antogs av Samarbeidsministrarna i mars 2001.

2 Ministerrådets samarbeide om arktiske spørsmål

Målsætningarna for det nordiske samarbeidet om arktiske spørsmål hittills har i enlighet med 1996 års arktiske samarbeidsprogram definierats enligt følgende:

- att utveckla och förbättra livskvaliteten for befolkningen og de økonomiske og infrastrukturelle forutsættningarna for fortsatt bosættning i det arktiske området med spesielt ansvar for de samiske og inuitiske folkegruppene sine økonomiske, sosiale, kulturelle og miljømæssige situation,
- att bidra til att bevare vildmarksprægen, naturkvalitetene og den biologiske mangfalden og att garantere ett forsvarligt og hållbart bruk av regionens resurser på grundlag av de arktiske statenes nasjonelle interesser og i overensstemmelse med de grænser som økosystemet ställer til dette,
- att genom aktive og forpliktende fellese handlinger forminske og avskaffe årsakene til forureningar i land og sjøområdene samt på glaciærer og tilgrensede områder,
- att utveckla rasjonelle samarbeidsformer og samarbeidsorgan mellom de arktiske statene med ett forpliktende ansvar for gjennomføringen av nødvendige og samlede tiltak bl.a. gjennom samfinansiering, fellese prosjekter og organisasjoner osv.

Dessa överordnade målsætningarna har varit vägledande ved planeringen av Ministerrådets arktiske samarbeidsaktiviteter og de er relevante även i det fortsatte samarbeidet. De överordnade målsætningarna konkretiseres i treårige ramprogram og årlige arbeidsprogram. Det arktiske samarbeidet fordeles i ramprogrammet for 2000-2002 i følgende tre temaområder;

- Urbefolkningarna, beskrivning og informasjon av deres levnadsvilkor og utkomstmöglichkeiten samt kompetensoppbygging og avskaffande av hinder avseende produksjon av tradisjonelle arktiske produkter. En del av dette arbeid har berørt även mere generelt de arktiske områdene sine næringslivsutvikling og utkomstmöglichkeiten i de tunte befolkede områdene.

- Velfärd i Arktis, speciellt hälsobefrämjande åtgärder och nya sätt att organisera delar av hälsovården genom bl.a. telemedicin har varit viktiga ämnesområden liksom nätverksuppbyggnad mellan kvinno-organisationer och kvinnliga forskare i Arktis.
- Bärkraftig utveckling i de arktiska områdena tar utgångspunkt i rapporten Ny kurs för Norden. I temaområdet ingår bl.a. Handlingsplanen för natur- och miljöskydd i Arktis, biologisk mångfald, ekoturism, insamling och uppföljning av miljödata, lokal Agenda 21 för Arktis, samt analyser av nivåer och effekter av PCB i ekosystem och hos befolkningen i Arktis.

Utöver det speciella arktiska arbetsprogrammet som sedan 1999 har ingått som en del i närområdesprogrammet har Ministerrådet inlett ett arktiskt forskningsprogram. Programmet har indelats i tre huvudteman: naturprocesser i land, havsområden och atmosfär, biologisk mångfald och miljöhot i Arktis, levnadsförhållandena för invånarna i Arktis. Arbetsmetoderna har bestått av nätverksuppbyggnad, utbildning av och mobilitetsprogram för forskare, forskarseminarier, och pilotprojekt. Programmet som har planerats att löpa över perioden 1999-2003 har en total budget på drygt 30 MDKK.

Som exempel på andra omfattande arktiska aktiviteter, som bedrivs inom ramen av den ordinarie nordiska budgeten kan omnämnas Same- samarbetet, med ett speciellt informellt Ministerråd för samefrågor, Väsnorden - samarbetet samt de aktiviteter som inom ramen av närområdesprogrammet genomförs i Barents-området. Härtill kommer att NAMMCO har fått observatör status i Arktiska Rådet.

Nordiska ministerrådet anser att det är viktigt att fasthålla och utbygga den existerande praxis, där Ministerrådet stödjer de samnordiska insatserna i arktiskt samarbete.

3 Framtida målsättningar för Nordiska ministerrådets arbete om arktiska frågor

3.1 Geografiska målsättningar

Flera av Ministerrådets sektorer bedriver omfattande arktiska aktiviteter, vilka riktar sig till de nordiska cirkumpolära områdena. Sektorer som bedriver omfattande arktiskt samarbete är bl.a. hälsa och jämställdhet, miljö, fiske, jord- och skogsbruk inklusive reindrift, utbildning och forskning samt kultur, inklusive det nordiska samarbetet om samefrågor.

Nordiska ministerrådet har under 1999 –2000 deltagit som ad-hoc- observatör vid Arktiska Rådets möten. I oktober 2000 erhöll Ministerrådet ett permanent observatörsstatus. Syftet med Ministerrådets deltagande i Arktiska rådets aktiviteter har varit att finna synergifördelar när det gäller att arbeta för en i alla avseenden hållbar utveckling i de arktiska områdena. Härvid är målsättningen att det samnordiska intresset berörande hela det cirkumpolära området kan tillvaratas. I praktiken betyder detta att Nordiska Ministerrådet aktivt i samarbete med de nordiska länderna arbetar för det nordiska intresset i de arktiska samsamarbetsstrukturerna, i första hand inom ramen av Arktiskt Råd.

Utöver de nordiska länderna är tre stora länder – USA, Kanada och Ryssland – medlemmar vid Arktiskt Råd. Denna geografiska omfattning gör det speciellt angeläget att de nordiska länderna strävar till att från sina gemensamma utgångspunkter tillsammans påverka processen i de områden, där de har utvecklat en gemensam politik.

3.2 Temaområden

Utgångspunkten vid val av temaområden är de arktiska befolkningarnas och de arktiska områdenas behov. Ministerrådet riktar sina insatser till samarbetsområden, som väljs på grundval av dels kriterierna för den s.k. Nordiska Nyttan, dels på grundval av den speciella kompetens, som Ministerrådets olika sektorer har och som man kan dra nytta av även i det arktiska samarbetet. Utgående från dessa kriterier kommer Ministerrådet att speciellt arbeta med följande temaområden:

Välfärd inklusive hälsa och jämställdhet: härvid fortsätts det redan etablerade samarbetet för hälsobefrämjande åtgärder, speciellt bekämpningen av smittsamma sjukdomar samt samarbetet om utvecklandet av telemedicin i det arktiska området. Nätverksuppbyggnad mellan kvinnoorganisationer samt speciellt kvinnornas situation och utkomstmöjligheter i det arktiska området kommer att stå i fokus. Vad gäller insatsen för personer med begränsad arbetsförmåga, kan samarbete, erfarenhetsutväxling och nätverksuppbyggnad förbättra möjligheterna för att dessa integreras i arbetslivet och samhället i de arktiska områdena. Det långsiktiga utvecklingsarbetet i syfte att definiera levnadsvillkorsindikatorer på de arktiska befolkningarnas egna premisser fortsätts. Målsättningen är bl.a. att kunna beskriva speciellt urbefolkningarnas levnadsvillkor i syfte att säkerställa dessa befolkningars fortsatta existensmöjligheter i de arktiska områdena.

Barn och unga: Uppväxtvillkoren för barn och unga är ett nyckeltema med tanke på den framtida utvecklingen i Arktis. Både i de nordiska arktiska områdena och speciellt i de ryska arktiska områden finns synliga problem, som tyder på att det behövs speciella insatser i syfte att garantera att barn och ungdomar blir integrerade i samhället. Ministerrådet kommer att genomföra insatser i syfte att säkerställa den växande generationens uppväxtvillkor utgående från befintliga erfarenheter inom områdena hälsa, utbildning, social välfärd, kulturförmedling och frivilligsektorn. I Aktionsprogrammet för barn och unga i närområdena kommer man att speciellt beakta de arktiska samhällenas behov.

Näringslivsutveckling: härvid intensifierar man insatserna i syfte att befrämja den ekonomiska utvecklingen i tunt befolkade områden. Den regionala utvecklingen är av avgörande betydelse för den arktiska befolkningens framtida utkomstmöjligheter. Härvid bör man å ena sidan bidra till utvecklingsarbete berörande den infrastruktur och kommunikationssystem, som är nödvändiga för att traditionella arktiska näringsgrenar kan utvecklas vidare och att nya näringsgrenar som turism kan erbjudas rimliga villkor. Å andra sidan är det viktigt att fortsätta samarbetet om dels kompetensuppbyggnad angående förädling av produkter från primärnäringsarna och avskaffande av handelshinder för dessa och dels berörande moderna näringsgrenar, vilka kan utvecklas som en naturlig förlängning till de traditionella arktiska primärnäringsarna. Som exempel på dessa kan omnämnas bärkraftig turism i socio-kulturell, ekonomisk och miljömässig bemärkelse,

Bärkraftigt resursutnyttjande: På grund av det arktiska områdets sårbara miljöförhållanden är bärkraftigt resursutnyttjande ett av de högst prioriterade teman i det arktiska samarbetet. Ministerrådet kommer även i fortsättningen att speciellt medverka i arbetet för bärkraftig utveckling i de olika arbetsgrupperna och projekten inom ramen av Arktiskt Råd. Härvid arbetar de nordiska länderna aktivt för att utveckla Arktiskt Råd att tillvarata och befrämja en regional bärkraftig utveckling i Arktis tvärs över landsgränser, en utveckling som baserar sig på ett gemensamt godkännande av begreppet bärkraftig utveckling.

Miljö och energi: utgående från strategin för Bärkraftig utveckling – en ny kurs för Norden, kommer man att under åren 2001-2004 att speciellt arbeta för att stödja implementeringen av internationella avtal, som begränsar bruket och därmed transporten av persistenta organiska föroreningar (POP) och tungmetaller till och i Arktis, stödja implementeringen av Århus-konventionen, bidra till att

utveckla effektiva lokala förvaltning att säkerställa en bärkraftig utveckling, bidra till att intensifiera indikatorer för bärkraftig utveckling och rapportering

I de tunt befolkade arktiska områdena utreds nya alternativa former för energiförsörjningen.

Kultur, utbildning, forskning och mobilitet: Nordiska Ministerrådet har ett speciellt kunnande när det gäller samarbete mellan högskolor och universitet. De nordiska universiteten och deras rektorer har ett etablerat samarbete. Det nordiska universitetssamarbetet kommer att användas som exempel för utvecklandet av samarbete och virtuella undervisningsformer inom ramen av det s.k. Arktiska universitetet, som består av ett nätverk av universitet och högskolor i det arktiska området. Ministerrådet anser att det är ytterst relevant att utveckla forskningen berörande arktiska områden och härvid kan ett nätverk av arktiska utbildnings- och forskningsinstitutionerna spela en viktig roll även i det internationella forskarsamfundet.

Kulturella samkväm över landsgränserna har långa traditioner i de arktiska områdena i Norden. Detta är traditioner som bör föras vidare, förstärkas och ses i sammanhang med det kulturella samarbetet som sker inom ramen av Barents-samarbetet.

Forskning: Nordiska Ministerrådet finner det viktigt att bibehålla det forskningsmässiga fokus i det arktiska området, inklusive forskning, som utgår från universitet i det arktiska området. Nordic Arctic Research Programme, som finansieras av Ministerrådet, har varit av stor betydelse.

Ministerrådet har utvecklat en del nordiska mobilitetsprogram samt det Nordiska stipendieprogrammet för Baltikum och Nordvästra Ryssland. Dessa kan användas som exempel för mobilitetsprogram som utvecklas i syfte att erbjuda invånare i Arktis möjligheter till utbildning och undervisningsinstitutioner i Arktis tillfälle att utveckla en ändamålsenlig arbetsfördelning och ett utbud av relevanta utbildningsmöjligheter. Vid den konkreta planeringen av mobilitetsprogram beaktas de redan existerande programmen i syfte att undvika överlappningar.

På grundskolenivån initieras aktiviteter, som syftar till bevarandet av de arktiska befolkningarnas kulturarv och förståelse för naturfenomen.

3.3 Samarbetets instrument

De nuvarande instrumenten för det arktiska samarbetet utvecklas och synergifördelar utnyttjas när det arktiska samarbetsprogrammets temaområden och instrument sammanfaller med övriga aktiviteter. I likhet med närområdessamarbetet utnyttjas bl.a. följande instrument:

Informations- och kontaktverksamhet samt nätverksuppbyggnad: Ministerrådet deltar i arktiska samarbetsstrukturer och utvecklar informationsutbytet för sin egen del till exempel via information på sina hemsidor. I kontaktverksamheten utnyttjas i möjligaste mån de existerande nordiska samarbetsstrukturerna, bl.a. nordiska institutioner och Nordens hus i det nordiska arktiska området, Nordens hus samt Ministerrådets informationspunkter i Barents-området.

Mobilitetsprogram: för det arktiska området stöds stipendieprogram, som tillåter studerande och forskare att delta i universitetssamarbetet inom det arktiska området. I stipendieprogram utnyttjas erfarenheterna av Ministerrådets övriga stipendie- och mobilitetsprogram, speciellt det nordiska stipendieprogrammet för Baltikum och Nordvästra Ryssland. Genom stipendieprogram finansieras närmast de nordiska och ryska deltagarnas resor till relevanta aktiviteter. Mobilitetsprogrammen kan med fördel koordineras i förhållande till mobilitetsprogram, som andra arktiska länder finansierar för sina egna medborgares del. Bland annat Kanada har tagit initiativ till samarbete om och koordinering av denna typ av program.

Samarbetsprojekt: vid val av projekt prioriteras projekt, som är av gemensamt Nordisk intresse och där samarbetet stödjer den nordiska politiska profilen och ur nordisk synpunkt ger mervärde speciellt inom ramen av Arktiska Rådets cirkumpolära samarbete. Samfinansiering av projekt är möjlig och härvid riktas finansieringen till nordiskt deltagande i samarbetsprojekt berörande Arktis. Det läggs speciell vikt vid utvecklandet av nya idéer till arktiska samarbetsprojekt.

4 Samarbetsstrukturer och kontakter till andra relevanta aktörer

Ministerrådet deltar i Arktiska Rådets arbete som permanent observatör. Därtill deltar Ministerrådet finansiellt i samarbetet inom ramen av Arktiska Rådets arbetsgrupper Sustainable Development Working Group (SDWG), Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP), Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF), Emergency Prevention, Preparedness and Response (EPPR), Protection of the Arctic Marine Environment (PAME), samt en del ad-hoc- arbetsgrupper upprättade av ministermöten vid Arktiskt Råd. Detta är också aktuellt för två nya program som blev introducerade på Arktiska Rådets ministermöte hösten 2000: Arctic Council Action Plan to Eliminate Pollution of the Arctic (ACAP) och Arctic Climate Impact Assessment (ACIA). Dessa program har viktiga uppgifter i arktiska sammanhang inom områden som har stor betydelse för Ministerrådet.

Arktiska frågor diskuteras också på andra arenor där de Nordiska länderna och Nordiska Ministerrådet medverkar. Härvid kan speciellt omnämnas Barents Euro-Arktiska Råd och Barents regionråd. Arktiska frågor ingår som ett viktigt element i utvecklingen av samarbetet om EU:s Nordliga Dimension samt EU:s s.k. Arktiska fönster.

I enlighet med slutdeklarationen (Barrow Declaration) från Arktiska Rådets möte i oktober 2000, skall de arktiska länderna i nära samarbete koordinera behandlingen av relevanta frågor rörande miljö och hållbar utveckling i Arktis i olika internationella fora.

5 Samarbetets organisering

Det arktiska samarbetsprogrammet har sedan 1999 ingått som en del i närområdesprogrammet. I syfte att bättre synliggöra Ministerrådets samarbete om arktiska frågor och att understryka dess växande politiska betydelse separeras det arktiska samarbetsprogrammet från närområdesprogrammet från och med 2003. Härvid syftar man till att effektivare kunna involvera den befintliga expertisen inom Ministerrådets olika sektorer i det arktiska samarbetet. Allt efter relevanta projekt motsvarande de samnordiska intressena initieras, tas ställning till möjligheterna att opprioritera det arktiska samarbetet.

Konkretiseringen av målsättningarna samt genomförandeplanerna för det arktiska samarbetet redovisas i särskilda årliga arbetsprogram i likhet med närområdessamarbetet. Samtidigt som det nya Ramprogrammet för samarbete med närområdena 2003-2005 sammanställs, sammanställs också ett treårigt ramprogram för arktiskt samarbete. En ny revidering av Ministerrådets arktiska samarbetsprogram förutsätts att bli genomförd i 2005. I översynen beaktas Ministerrådets arktiska aktiviteter i sin helhet.

För att bättre kunna koordinera Ministerrådets insatser i förhållande till de nationella nordiska insatserna och att effektivare kunna arbeta för det gemensamma nordiska intresset utses under Samarbetsministrarna och Samarbetskommittéen en ny rådgivande sakkunnigkommitté bestående av de nordiska Senior Arctic Officials Kommittéen och de självstyrande områdena som har en rådgivande roll vid sammanställandet, implementeringen och uppföljningen av Ministerrådets

arktiska aktiviteter. De nordiska Senior Arctic Officials har redan tidigare inlett ett informellt samarbete i syfte att utbyta information och att koordinera nordiska ståndpunkter inför Arktiska Rådets möten. Ministerrådet har sedan år 2000 deltagit i dessa möten. Inuit Circumpolar Conference, ICC, Grönland, samt Samerådet inbjuds till att delta i arbetet i överensstämmelse med Ministerrådets rättningslinjer för samarbete med de frivilliga organisationerna.

Ministerrådssekretariatet ombesörjer sekretariatsfunktionen för den nya sakkunnigkommittéen.

SLIK LESES TABELLEN:

Res.nr	Budsjettpost
Prosj.nr.	Prosjektnummer
Aktivitet	Beskriver prosjektet – faktablad pr. prosjekt finnes i slutten av dokumentet
Tid	Prosjektets varighet
Total	Prosjektets samlede sum over flere år,
Sum'04	Prosjektets samlede sum for 2004
Ekstern	Finansiering utenfor NMR, omfatter også nasjonal, nordisk finansiering, og bidrag fra landene selv
Sektor	Finansiering fra NMR's sektorer, midler utenfor nærområdesprogrammet
Søkt'04	Summen som søkes fra Nærområdesprogrammet i 2003. Det er søkt om høyere sum enn det bevilgede budsjettet
Vedtak	Sum som er vedtatt bevilget
Innv.'03	Sum som ble bevilget fra Nærområdeprogrammet i 2002
RU	%-andel av prosjektmidlene som vil bli benyttet i Nordvest Russland
E	%-andel av prosjektmidlene som vil bli benyttet i Estland
LA	%-andel av prosjektmidlene som vil bli benyttet i Latvia
LI	%-andel av prosjektmidlene som vil bli benyttet i Litauen
N	%-andel av prosjektmidlene som beregnes benyttet i Norden

<u>Res.nr</u>	<u>Prosj.nr</u>	<u>Aktivitet</u>	<u>TID</u>	<u>Total</u>	<u>Sum'04</u>	<u>2004 Ekstern</u>	<u>2004 Sektør</u>	<u>2004 Sektør Nærromr.</u>	<u>2004 Vedtak</u>	<u>2003 Innvilget</u>	<u>Russland</u>	<u>Norden</u>
<u>Res.nr</u>	<u>Prosj.nr.</u>	<u>ARKTISK SAMARBEIDE</u>	<u>TID</u>	<u>Total</u>								
		Ekstra tilskudd (foreldede nærromr.midler)							5070 300 5370			
87041		URBEFOLKNINGS SPØRSMÅL A family based reindeer economy and sust reindeer husbandry and wild reindeer.Ph.2	2002-'04	5096	2799	879	0	985	700	300		80
		Komparativ arktisk levevilkårsundersøkelse	1997-'04	3741			0	600	500	540		
87042		VELFERD I ARKTIS Developing Journal of Circumpolar Health	2003-'05	3400	440	40	0	400	350	300		
		Arctic Human Development Report-AHDR	2002-'04	4547	1396	496	0	900	640	650		
		Vurdering av effekter som kan tilskrives endringer i klima og UV AMAP	2003-'04	1295	640	140	0	500	400	0		
		BÆREKRAFTIG RESSURSNYTTTELSE Handlingsplan for natur og kulturmiljø- beskyttelse:										
		a) Naturveiledere i Arktis	2004	450	450	0	0	450	450		0	100
		b) Prosj.3 i Nordisk handlingsplan, integrere miljøhensyn i forskning og undervisning	2004-05	600	467	0	0	467	250		0	100
		Koordinering og administrasjon	2004					150	150	150		
								4452	3440			

Reindeer husbandry and Wild Reindeer/Caribou

Målsetting: Prosjektets målsetning er to-delt. 1) Fokuserer på villreinflokkene i Norge, Russland og Caribouflokkene i Alaska og Canada og deres innvikling på tamreindriften i de samme områdene og 2) familiens status i tamreindriften i en tid preget av raske endringer og et økt eksternt press på denne næringen. Ett av disse ytre påvirkningene kan være villrein- eller caribouflokkene.

Aktiviteter: 1) Gjennom arbeidet med Arktisk Råd projektet "Sustainable Reindeer Husbandry" ble det vist at de raskt økende villrein- og caribouflokkene utgjør en stadig større trussel for tamreindriften. Denne delen av prosjektet vil fokusere på de økende villrein- og caribouflokkene og de ulike lands forvaltning av disse flokkene. Videre vil prosjektet fokusere på hvordan forskjellig forvaltning av flokkene har ulik påvirkning på samfunnene i nord. Målet med prosjektet er en bedre forståelse av sammenhengene mellom flokkfluktasjoner og forvaltning samt den påvirkning disse faktorene har på en bærekraftig utvikling av reindriftnæringen.

2) Familien innehar tradisjonelt en sterk posisjon i reindriftnæringen. Betydningen av familien, eller dets medlemmer, varierer selvsagt mellom de ulike kulturene i det arktiske området. Hva skjer med familiens rolle i det "moderne" samfunnet med raske endringer og som hele tiden krever nye tilpasninger? I tillegg er det et økt ytre press på næringen gjennom tap av beiteland, rovvilt, villrein/caribou, forstyrrelser fra storsamfundet, utbygging av infrastruktur etc. Kan man se en oppløsning av de tradisjonelle familieverdier, eller er slike ytre press med på å styrke familiens rolle innen reindriftnæringen? Her vil hovedfokus være mot reindriftnæringen i Norge, Sverige, Finland og Russland.

Målgruppe: forskere, studenter, lokale aktører i nämnda områdene.

Deltagende land i Norden: Norge, Finland, Sverige

Deltagende land i Russland

Øvrige land: USA, Canada

Samarbeidspartnere: Styringsgruppen skal bestå av følgende medlemmer: En representant fra hvert sitt Landbruksdepartement, en representant fra Nordisk Ministerråd (om ønskelig), en representant fra Association of World Reindeer Herders samt en representant fra Nordisk Samisk Institutt i Kautokeino. I tillegg vil prosjektleder fra Universitetet i Tromsø og en russisk koordinator fra St. Petersburg statlige universitet være sekretær for styringsgruppen.

Forskningsgruppen vil bestå av forskere fra Universitetet i Lapland (Finland), Uppsala Universitet (Sverige) og Universitetet i Tromsø (Norge). Andre nordiske forskningsmiljøer med interesse for prosjektet vil også kunne knytte seg opp til prosjektet. I tillegg vil forskere fra Canada og USA/Alaska bli invitert med i prosjektet.

Budsjett totalt: 5.096.000 DKK

Nærområdemidler 2004: 500.000 DKK

Sektormidler:

Eksterne midler:

Ansvarlig sektor / avdeling: Jord- og Skogsbruk / Miljö och Resurspolitik

Ansvarlig rådgiver i NMR: Lise Lykke Steffenssen, tel +45 33 96 02 56, lls@norden.org

Forvaltningsorgan: Senter for samiske studier, Universitetet i Tromsø, Breivika, N-9037 Tromsø.

Prosjektets varighet : år 2002 – år 2004

Levevilkår i Arktis, Inuit, Samer og opprindelige folk i Chukotka og på Kola-Halvøen

Målsetting: Utvikle ny research design for komparative levekårsundersøkelser, konkret undersøkelse av levekår blant samer og inuiter, analyse og utarbeidelse av forbedret beslutningsgrunnlag

Aktiviteter: Levekårsundersøkelse, analyse, forskernettverk

Målgruppe: Samer og inuiter i Grønland, Nunavut, Nunavik, Alaska, Chukotka, Sverige, Norge og Finland.

Deltagende land i Norden: Sverige, Norge og Finland

Deltagende land i Nærområdene: Arktis

Øvrige land: Alaska, Grønland

Samarbeidspartnere: SLICA Norden, aktuelle myndigheter

Budsjett total: 3.741.000 DKK

Nærområdemidler 2004: 500.000 DKK

Sektormidler:

Eksterne midler:

Ansvarlig sektor / avdeling: Sosial/helse, VE

Ansvarlig rådgiver i NMR: Nils-Petter Karlsson, tel +45 33 96 02 93, nk@norden.org, 293

Forvaltningsorgan: Grønlands Statistik, box 1025 Nuuk
Tlf. + 299 34 5000 , fax: +299 322954

Prosjektets varighet : 2001 - 2004

Developing the Journal of Circumpolar Health

Målsetting: Oppdatere og legge tidsskriftet på nett

Aktiviteter: Web-utforming, utvikling av tidsskriftet og distribusjonen

Målgruppe: Fagpersonell i polområdene

Deltagende land i Norden: Alle

Deltagende land i Nærområdene: Russland

Øvrige land: Canada, Alaska

Samarbeidspartnere: Nordisk redaktørnettverk

Budsjett totalt: 3.400.000 DKK

Nærområdemidler 2004: 350.000 DKK

Sektormidler:

Eksterne midler:

Ansvarlig sektor / avdeling: Sosial/helse, VE

Ansvarlig rådgiver i NMR: Nils-Petter Karlsson, tel +45 33 96 02 93, nk@norden.org, 293

Forvaltningsorgan: Center for Arctic Medicine, Oulo University, Finland

Prosjektets varighet : 2003 - 2005

Merknad: På grunn av prosjektets størrelse, vil anbefales en delvis innvilgning.

Arctic Human Development Report

Målsetting: Vitenskapelig basert oversikt og vurdering av bæredyktig menneskelig utvikling i Arktis – et grunnlag for fremtidige avgjørelser

Aktiviteter: Informasjonsinnsamling, utarbeidelse av rapporten, metodeutvikling

Målgruppe: Befolkningen i Nordområdene, beslutningstagere, forskere

Deltagende land i Norden: Island, Norge, Sverige, Finland, Grønland

Deltagende land i Nærområdene: Russland

Øvrige land: Alaska, Canada

Samarbeidspartnere: Arktisk Råd

Budsjett totalt: 4.547.000 DKK

Nærområdemidler 2004: 540.000 DKK

Sektormidler:

Eksterne midler:

Ansvarlig sektor / avdeling: Sosial/helse, VE

Ansvarlig rådgiver i NMR: Nils-Petter Karlsson, tel +45 33 96 02 93, nk@norden.org, 293

Forvaltningsorgan: Stefansson Arctic Institute, Akureyri, Island

Prosjektets varighet : 2002 - 2004

Merknad: Anbefales delvis innvilget pga. budsjettets størrelse

Vurdering af effekter som kan tilskrives ændringer i klima og UV i nordlige områder, specielt nordvest Rusland

Målsetting: Fremskaffe eksisterende miljø data om klimaændringer i nordvest Rusland samt initiere enkle langtidsobservationer i området. Resultaterne skal indgå i AMAP's Arctic Climate Impact Assessment (ACIA)

Aktiviteter: Etablere samarbejde mellem forskellige russiske institutioner samt sikre russiske forskeres deltagelse i processen sammen med nordiske forskere

Målgruppe: Forskere og beslutningstagere

Deltagende land i Norden: Danmark, Finland

Deltagende land i Nærområdene: Arktis

Øvrige land: (USA, Canada, Tyskland og England)

Samarbeidspartnere: Svalbard Universitet, Havforsknings instituttet, Dansk Polar Center, Finsk meteorologisk institut

Budsjett totalt: DKK 1.295.000

Nærområdemidler 2004: DKK 400,000

Sektormidler:

Eksterne midler:

Ansvarlig sektor / avdeling: Miljø

Ansvarlig rådgiver i NMR: Birgitte Wøhlk, tel +45 33 96 02 82, bsw@norden.org

Forvaltningsorgan: AMAP Norge

Prosjektets varighet : år - år 2003-2004

Naturvejledere i Arktis

Målsetting:

- At fremstille fælles grundmateriale/handbog, inklusiv kulturmiljø, for naturvejledere og guider som arbejder i Arktis.
- At se på hvordan naturvejledere og guider kan være med til holdningskappende arbejde både med hensyn til lokalbefolkning og turister/turisme.

Aktiviteter:

- Identifisere de vigtigste udfordringer som naturvejledere kan blive udsat for i Arktis især med hensyn til både den sårbare natur/kulturmiljø og det barske klima som element i naturvejlederens arbejde og turisternes hverdag.
- Samle gode eksempler på uddannelse, undervisning (environmental interpretation), regler, retningslinier og praktiske løsninger for naturvejledere.
- Eventuelt at komme med forslag til fælles retningslinier for naturvejledere.
- Give andre relevante anbefalinger.

Målgruppe: Miljöförvaltningarna och turistsektorn på Island, Grönland och Svalbard

Deltagende land i Norden: Island, Grönland och Norge

Deltagende land i Nærområdene:

Øvrige land: Danmark

Samarbeidspartnere: Turistsektorn inom NMR

Budsjett totalt: 450.000 DKK

Nærområdemidler 2004: 450.000 DKK från anslaget till Arktis

Sektormidler:

Eksterne midler:

Ansvarlig sektor / afdeling: Miljø, NFK:s Arktiska styrgrupp

Ansvarlig rådgiver i NMR: Danfríður Skarphéðinsdóttir, tel +45 33 96 02 81, dsk@norden.org

Forvaltningsorgan: Den nordiske arbejdsgruppe for Natur, friluftsliv og kulturmiljø

Prosjektets varighet : År 2004

Integrering av miljøhensyn i forsknings- og undervisningssektoren

Målsetting:

- Å utvikle retningslinjer for feltbasert forskning og undervisning.
- Å presentere gode eksempler på miljøvennlig ressursbruk i sektoren.

Aktiviteter:

- Identifisere de viktigste miljøutfordringene knyttet til feltbasert virksomhet og bygging/drift av infrastruktur.
- Samle gode eksempler på regler, retningslinjer og praktiske løsninger for slik virksomhet.
- Eventuelt fremme forslag til felles retningslinjer.
- Gi andre relevante anbefalinger.

Målgruppe: Representanter från forskning, undervisning på universitetsnivå och miljöförvaltning

Deltagende land i Norden: Norge, Island och Grönland

Deltagende land i Nærområdene:

Øvrige land:

Samarbeidspartnere:

Budsjett totalt: 600.000 DKK

Nærområdemidler 2004: 250.000 DKK

Sektormidler: 350.000 DKK

Eksterne midler:

Ansvarlig sektor / avdeling: Miljø, NFK:s Arktiska styrgrupp

Ansvarlig rådgiver i NMR: Danfríður Skarphéðinsdóttir, tel +45 33 96 02 81, dsk@norden.org

Forvaltningsorgan: Den nordiske arbeidsgruppe for Natur, friluftsliv- og kulturmiljøgruppen

Prosjektets varighet : År 2004 - 2005

Olieforurening af nordlige havområder og marine organismer

Målsetting: Dokumentere niveauer af olie i Davis strædet, Nord Atlanten, Barentshavet, Kvitsjøen og Karahavet. Dataerne skal dokumentere dagens tilstand i vand, udvalgte organismer og havsedimenter

Aktiviteter: Kortlægning af forureningstilstanden i Nord samt afklare kilder og mulige tiltag; publicering af data; indsamling af prøver, analysering af prøver, afholdelse af workshops.

Målgruppe: Forskere og bureaukrater samt miljøministrene

Deltagende land i Norden: Island, Danmark, Norge

Deltagende land i Nærområdene: Rusland

Øvrige land:

Samarbeidspartnere: (AMAP observatører EEA, UNEP, UN, ECE, WHO, OSPARCOM)

Budsjett totalt: 970.000 DKK 2004 (2004-2006 3.160.000 DKK)

Nærområdemidler 2004: 430.000 DKK

Sektormidler: 70.000 DKK

Eksterne midler: 470.000 DKK

Ansvarlig sektor / avdeling: Miljø/MoR

Ansvarlig rådgiver i NMR: Birgitte Wøhlk, tel +45 33 96 02 82, bsw@norden.org

Forvaltningsorgan: AMAP

Prosjektets varighet : 2004-2006

Fornybare energisystemer i Vest-Norden

Målsetting: Hovedformålet med prosjektet er å kartlegge energiforsyningen og utarbeide en energimodell for mindre forsyningsområder i Vest-Norden, samt vurdere å foreslå tiltak for miljøvennlig energiforsyning i disse områder. Hovedformålet med systemstudierne er dels at fremskaffe ny viden og informasjon om mulighetene og konsekvensene av å utnytte alternative energikilder og teknologier til elforsyningen innenfor spesifikke forsyningsområder samt generelt i Vestnorden, samt fremskaffe data som kan benyttes i utformningen av et eventuelt fremtidig demonstrationsanlæg for eks. vind/hydrogen.

Aktiviteter: Prosjektets første fase omfatter en kortlægning av det eksisterende el-behov og elforsyningssystemer, hvor fokus rettes mot mindre forsyningsområder der ikke er sammenkoblede med et overordnet eltransmissionsnett. Endvidere kortlægges elforsyningens miljøpåvirkning. I forbindelse med kortlægningen utvikles og oppstilles en energiplanlægningsmodell. Modellen skaper grunnlaget for videre analyser og vurderinger av forskjellige forsynings-scenarier og –strategier. Ved hjelp av den overordnede energimodellen skal alternativer og konkrete projekter identifiseres. Baseret på dette skal detaljerte systemstudier (case studies) utføres for 2-3 utvalgte steder i Vestnorden. Mindst et av disse systemstudier vil rette fokus på vind/hydrogen-teknologi for arktiske områder, mens de øvrige kan omfatte f.eks. vandkraft, vindkraft, solenergi eller hydrogen som energibærere.

Målgruppe: Organisasjoner og myndigheter ansvarlige for implementering av vedvarende energiteknologier i mindre forsyningsområder innenfor de arktiske egne der strækker seg over Nordamerika, Russland og de nordiske lande.

Deltagende land i Norden: Island, Grønland, Färoarna, Norge og Danmark

Deltagende land i Nærområdene: -

Øvrige land: -

Samarbeidspartnere: ECON Analysis, Danmark, NIRAS, Danmark, IFE, Norge

Budsjett totalt: 1.415.000 DKK

Nærområdemidler 2004: 600.000 DKK

Sektormidler: 170.000 DKK

Eksterne midler: 585.000 DKK

Ansvarlig sektor / avdeling: Energisektoren

Ansvarlig rådgiver i NMR: Karin Widegren, tel +45 33 96 02 85, kw@norgen.org

Forvaltningsorgan: Nordisk energiforskning

Prosjektets varighet : 2003-2004

ACIA Internationale videnskabelige symposium om klimaændringer i Arktis

Målsetting: Arrangere en international konference, hvor man se på nyere data om klimaændringer i Arktisk og dets mulige indvirkning på mennesker, fauna og flora

Aktiviteter: Afholde en konference, planlægningsmøder

Målgruppe: forskere, embedsmænd, urbefolkningsrepræsentanter

Deltagende land i Norden: Danmark, Norge, Island

Deltagende land i Nærområdene: Rusland

Øvrige land:

Samarbeidspartnere: Saami Council, EEA, UNEP

Budsjett totalt: 1.600.000 DKK

Nærområdemidler 2004: 200.000 DKK

Sektormidler: 50.000 DKK

Eksterne midler: 1.350.000 DKK

Ansvarlig sektor / avdeling: Miljø/MoR

Ansvarlig rådgiver i NMR: Birgitte Wøhlk, tel +45 33 96 02 82, bsw@norden.org

Forvaltningsorgan: AMAP

Prosjektets varighet : 2004

Nordic Arctic Research Planning Workshop 2004

Målsetting: Projektet avser att identifiera framtida behov av arktisk forskning och att förbereda formuleringen av en nordisk strategi inför Second International Conference on Arctic Research Planning (ICARP II) år 2005 och att även ta fram underlag inför planeringen av International Polar Year 2007 (IPY-2007)

Aktiviteter: Organisation av en workshop 2004 i Oulu Finland, där Nordic Arctic Research Programme (NARPs) sekretariat är placerat.

Målgruppe: Arktiska forskare i Norden

Deltagande land i Norden: Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige, Färöarna och Grönland

Deltagande land i Nærområdene: Nordvästra Ryssland

Øvrige land:

Samarbeidspartnere:

Nærområdemidler 2004: DKK 300.000

Sektormidler:

Eksterne midler:

Ansvarlig sektor / avdeling: Avdelningen för utbildning, forskning och informationsteknologi

Ansvarlig rådgiver i NMR: Kate Runeberg, tel +45 33 96 03 83, kr@norden.org

Forvaltningsorgan: RAIPON, Russian Federation

Prosjektets varighet : 2004

Strengthening the role of Indigenous Communities in the Environmental Protection

Objective: To strengthen the role of Indigenous Communities in the Environmental Protection, by education and training.

Activities: Surveys, seminars, publication of results, incorporation of traditional knowledge into practical activities

Target Group: Indigenous communities in the far North

Participating Nordic Countries: Saami Youth Organisation "Davi Nuorra" (based in Sweden)

Participating Countries in the Adjacent Areas: Northwest Russia

Any Other Countries: -

Co-operation Partners: Saami organisations

Adjacent Areas Funds 2004: DKK 200.000

Sector Funds: 0

External Funds: DKK 27.000

Responsible Sector / Department: Dep. for Environment and Resources / Adjacent Areas

Responsible Consultant in the NCM: Astrid Nærum, tel +45 33 96 03 27, amn@norden.org

Administrative Body: RAIPON, Russian Federation

Duration of Project: 2004 - 2006

Women's Participation in Decision Making Process in Arctic Fisheries Management

Projektnr:

Målsetting: Kartlägga kvinnor i nord i fiskeriförvaltning och de centrala beslutsprocesserna i de Arktiska områden.

Aktiviteter: Projektet skall koordinera forskning om ursprungs- och den övriga befolkningens kvinnors och mäns roller och inflytande inom fiskerisektorn på Grönland, Island, Norge, Sverige och Kanada.

Målgruppe: politiker, forskare, kvinno-organisationer, ursprungsbefolkningsorganisationer, myndigheter

Deltagande land i Norden: Grönland, Island, Norge och Sverige

Deltagande land i Nærområdene:

Øvrige land: Kanada

Samarbeidspartnere: Kvinneuniversitet Nord, Islands universitet, Luleå Universitet, Maniitsoq.

Budsjett totalt: 3.283.601 DKK

Nærområdemidler 2004: 200.000 DKK

Sektormidler: -

Eksterne midler: Projektet har fått finansiering av sametinget i Norge, Utenriksdepartementet i Norge, Nordisk Atlantsamarbejde (NORA) Nordlands Fylkemonnune, Norge, regionala närområdesmedel, Sverige

Ansvarlig sektor / avdeling:

Ansvarlig rådgiver i NMR: (navn, telefon, e-mail):

Jesper Heldbo, tel: +45 33960255, jh@norden.org

Carita Peltonen, tel +45 33960345, cp@norden.org

Forvaltningsorgan: Kvinneuniversitet Nord, Nordfold, Norge

Prosjektets varighet : år 2003-2004